

ריפוי בעיסוק בהתפתחות הילד התפתחות היא לא משחק ילדים !?

מיכל הראל, MSc, MHA

מנהלת מחוזית ריפוי בעיסוק, מחוז מרכז

ריפוי בעיסוק - התפקוד שלכם זה התפקיד שלנו

מודל הריפוי בעיסוק

**תפקוד כתוצר של יחסי גומלין
בין ילד עיסוק וסביבה על
רכיביהם השונים**

מיהם הילדים המופנים לריפוי בעיסוק?

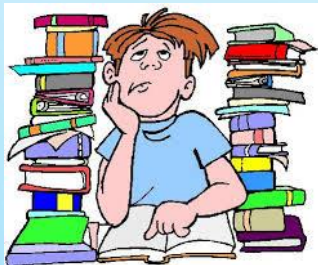

ילדים עם קשיים התפתחותיים הגורמים
להמנעותם או

המגבילים את השתתפותם הפעילה

בעסוקים יומיומיים

בהקשרים משמעותיים

אבחנות רפואיות

- קשיי אכילה
- SMD – הפרעה בויסות חושי
- קשיים התפתחותיים קלים ומומקדים

- פגות
- מוגבלות שכלית
- ASD (אוטיזם)
- DCD (הפרעה בקואורדינציה התפתחותית)
- ADHD / ADD (הפרעת קשב)
- CP
- איחור התפתחותי (DD)
- תסמונות ונכויות סומטיות

אלו תלונות תהיינה להורים המרמזות על ASD?

- קושי בקשר עין איכותי וכמותי
- קושי להבין סיטואציות חברתיות TOM
- קושי בשיתוף ותקשורת הדדית (מילולית ומחוות)
- משחק רפטיבי לא פונקציונלי
- קושי בוויסות רגשי
- קושי בוויסות חושי
- DSM5*

אלו תלונות תהיינה להורים המרמזות על קושי בוויסות חושי ?

- תגובות רגשיות קיצוניות לחוויות חיים רגילות
- הימנעות ממגע בחומרים / בגדים מסויימים, מגע עם ילדים / מבוגרים
- חיפוש אחר גרייה אינטנסיבית לא תואמת מצב
- בכי בעת שינויים במצב או בסביבה
- קושי במעברים
- קשיים במעבר מנוזל מוצק
- בררנות גדולה במאכלים

שאלה 1

מה התיאור המאפיין ילד עם בעיה בוויסות החושי ?

א. המנעות משמוש בחפצים, טקסטורות, חומרים, מגע

ב. חיפוש אינטנסיבי אחר גריה לא תואמת מצב ג. קושי במעברים

ד. תגובות רגשיות כמו בכי, התפרצויות, כעס כתגובה לחוויות חיים רגילות

ה. כולן נכונות

אלו תלונות תהיינה להורים המרמזות על קושי במשחק ?

- יזימה נמוכה
- משך זמן משחק קצר וקושי בפתוח המשחק
- קושי בהעסקה עצמית
- קושי בהבנת הוראות
- קושי קוגניטיבי - התמודדות עם פתרון בעיות , הסקת מסקנות, זכרון, מטלות תפיסתיות, הבנת המשימה, תכנון ושימוש באסטרטגיות
- קושי בהשתתפות במשחקים מובנים
- המנעות ממשחק חברתי

משחקי ילדות ברויגל 1560, ת"א 2018

מונבי
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

צפייה אקטיבית

ילד בקוסטריקה

איך עושים קוקו ? 0.30

<https://www.youtube.com/watch?v=MMCWFinfMa4>

אלו תלונות תהיינה להורים המרמזות על קשיי קשב וריכוז ?

- קשיי התארגנות
- משחק פרוץ ומסוכן
- קושי בהתמדה
- בכי מכל בעיה קטנה וקושי להרגע
- סף תסכול נמוך
- קושי בדחיית סיפוקים
- אימפולסיביות
- מוסחות
- קושי במיקוד וקשב
- תנועתיות רבה
- הפרעה לסביבה
- קושי בהכלת גבולות

מנצחי
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

אלו תלונות תהיינה להורים המרמזות על קשיים במוטוריקה עדינה וגסה ?

- קושי בשימוש בכלי כתיבה ובתוצרים איתם (דומינגטיות ידנית, אחיזת כלי כתיבה, וויסות הלחץ המופעל על כלי הכתיבה, ציור חופשי, תכנון ציור, צביעה, דיוק גרפי, העתקת צורות, כתיבה)
- קושי ברכישת עצמאות בתפקודי יום יום (למשל סרבול בלבוש, באכילה)
- קושי ברכישת מיומנויות מוטוריות עדינות וגסות (התעייפות, איכות ביצוע ירודה, בעיות התארגנות, קושי בתכנון תנועת, קושי בהפרדות תנועה, חשש, סרבול וכד')

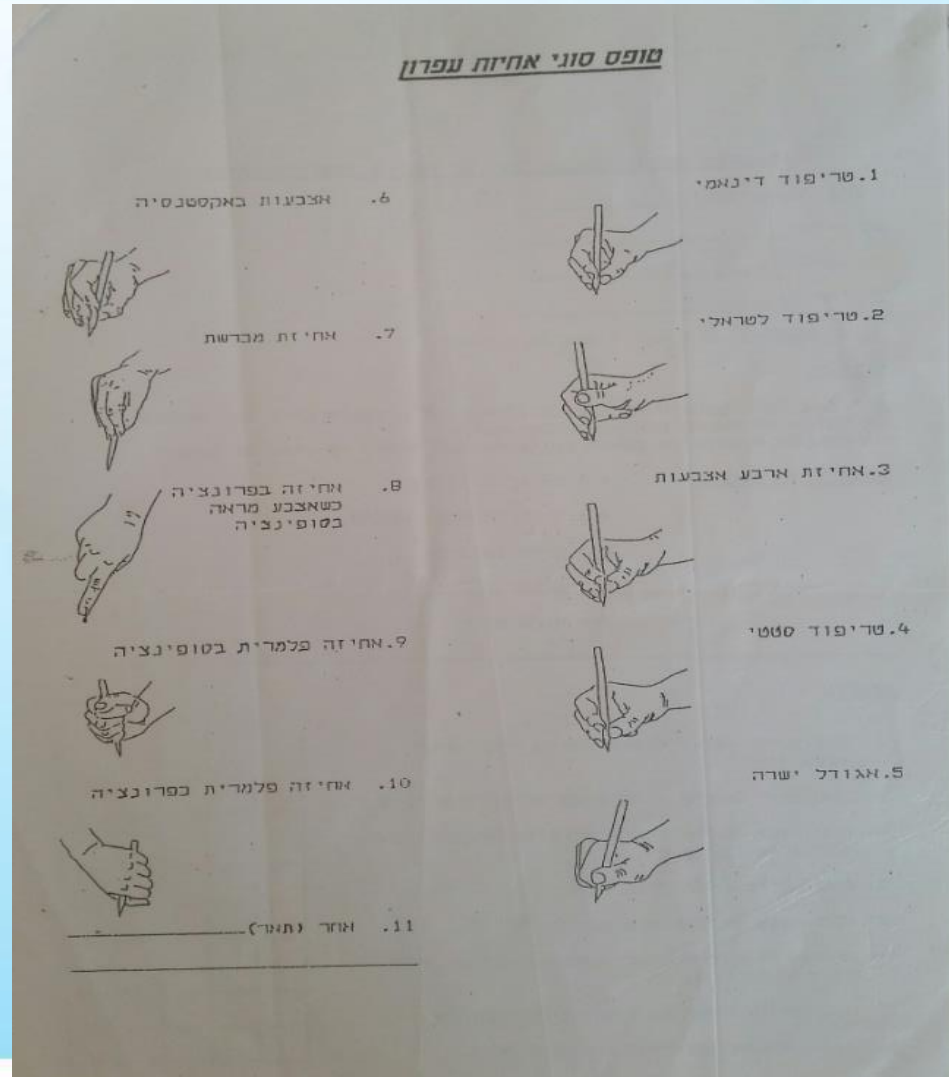

מנבי
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

התפתחות אחיזת כלי כתיבה

דגלים אדומים

- העדר קשר עין ו/או תקשורת
- מעברים מהירים מאוד מפעילות לפעילות
- העדר הנאה / סקרנות / חקרנות / יזימה / משחק מתפתח
- העדר שאיפה לעצמאות
- קשיי התארגנות – ארגון הסביבה, ארגון עצמי
- המנעות או סרבול בפעילויות מוטוריקה גסה
- המנעות או סרבול בפעילויות מוטוריקה עדינה
- תגובות רגשיות קיצוניות לחוויות חיים רגילות

שאלה 2

במודל הריפוי בעיסוק הביצוע העיסוקי הוא תוצר של :

- א. יחסי גומלין בין ההורה לילד
- ב. יחסי גומלין בין אדם, עיסוק וסביבה על רכיביהם השונים
- ג. יחסי גומלין בין היכולת למוטיבציה
- ד. יחסי גומלין בין האדם לסביבה

מה עושים במכון ?

הערכת תפקוד הילד כתוצר של יחסי
גומלין בין אדם עיסוק וסביבה על
רכיביהם השונים

כאשר מזוהה תפקוד לקוי בוחנים מהם המרכיבים התפקודיים הגורמים לכך

ילד לא משחק במשחקי בניה?

האם מתקשה במוטוריקה עדינה ? (יתפרק לו כל פעם)

האם מתקשה ביזימה ודימיון? (נעדר רעיונות)

האם מתקשה בהעתקת דגם? (תפיסתי)

ילד לא מצייר ?

האם נמנע מתוך חשש? (רגשי)

האם מתקשה בתכנון הגרפי? (ויזומוטורי)

האם היפוטוני? (איכות קו לא טובה והתעייפות)

ילד נופל הרבה ?

האם לא מרוכז? (ADHD)

האם מסורבל (DCD)

האם קושי בוויסות חושי ? (SMD)

ניתוח ממצאי הערכה

חומרת הבעיה
ומורכבותה

הגדרת מטרות
התערבות

גישת התערבות

איך נמדדת יעילות הטיפול ?
שיפור בהשתתפות
שביעות רצון
השגת המטרות שנקבעו
מדידה באמצעות כלים סטנדרטיים

דגשים טיפוליים

גישת הלקוח במרכז (client centered) הלקוח הוא הילד ומשפחתו

יצירת סביבה טיפולית משלבת אתגר, חוויה והנאה תוך חיזוק תחושת המסוגלות

העלאת המוטיבציה ובניית קשר חם של אמון ובטחון

שמוש במגוון משחקים וחומרים לפיתוח סקרנות והנעה פנימית להתנסות

שמוש בניתוח פעילות על מנת לבחור פעילויות ויעדים

מנצ'י
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

מתי סיום טיפול ?

- השגה / אי השגת מטרות הטיפול
- הענות ירודה
- יוזמת המשפחה
- שינוי במיקוד הטיפול
- השמה במסגרת חינוכית טיפולית

take-home Messages

- לחשוב ולברר בפריזמת תפקוד !
- התפתחות היא על פני טווח ואינה בינארית
- לעודד עצמאות והעצמה. ילד מסוגל הוא ילד שמאמינים בו וסומכים עליו
- צפייה אקטיבית בילד עשויה ללמד את ההורה הרבה על העדפותיו, יכולותיו וקשייו
- משחק באופנים מגוונים ככל האפשר מקדם יזימה, תקשורת, התארגנות, הבנה, תכנון, הנאה ולמידה.
- אם יש ספק אז אין ספק. תפנו ואנחנו נאבחן.

שאלה 3

מי לא זקוק להפניה לאבחון לריפוי בעיסוק התפתחותי ?

א. ילד עם קשיים ביצועיים קלים אשר נמנע באופן בולט מלהשתתף בפעילויות במסגרת החינוכית

ב. ילד עם קושי תפקודי ביצועי שמפריע לו להשתתף בהתאם למצופה בסביבתו

ג. ילד שההורה שלו מבקש הפניה כי הילד מוכרח להגיע לכיתה א' יודע כתיבת מספרים ואותיות.

ד. ילד חכם וחברותי עם קשיי התארגנות בולטים, קשיי קשב ואימפולסיביות.

סרטוני הדרכה – מוטוריקה עדינה, יד דומיננטית, אחיזת עיפרון, ציור וצביעה, משחקי קופסה, שרירי יציבה
הסרטונים נמצאים באתר מכבי החיצוני וזמינים לכל אחד

<https://www.maccabi4u.co.il/29272-he/Maccabi.aspx>

מה עושים כשהילד לא מחזיק טוב את העיפרון

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4687612,00.html>

זכאיות התפתחות הילד

<https://www.maccabi4u.co.il/10592-he/Maccabi.aspx>

הנאה היא הנעה למשחק
משחק הוא הנעה ללמידה

מונבי
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

מנבי
שירותי בריאות

מתקדמים בשבילך

מתי לא להפנות להתפתחות הילד?

מפנים למכון ריפוי בעיסוק ללא הגבלה גילאית

- כוויות
- שברים
- חבלות/טראומות למינהן
- הפעלת גף עליון לאחר ניתוח תפירת גידים
- מומים מולדים (סינדקליטי לדוגמה)

~~מכון ריפוי בעיסוק~~

גורם משלם: 41 וירטואלי טפסים

תלונות: הפקת טפסים על פי הזמנה מאתר מכבי ...
שלום רב
בת 4.2 בסיאה בדרך כלל
הופנתה לאיחבון לפי בקשת הגנת

ממצאים: לא נבדקה

אבחנה:

- ELECTRONIC FORMS
- OBSERVATION-PATIENT UNDER OBSERVATION

מכון להתפתחות הילד

מכון:

מכבי השלום- יגאל אלון 96 תל אביב. פקס: 03-7178291

1. יוזם ההפניה: גנת
2. תלונות: הופנה עי הגנת לאבחון עקב איחור שפתי בעית תקשורת?
3. רקע לידתי ורפואי:

בעיות בהריון ו/או בלידה: לא

בעיות רפואיות ידועות אצל הילד? (כולל אשפוז) לא

(נא לצרף מסמכים רפואיים קודמים)

ריפוי בעיסוק אבחון ילדים לא מורכבים-גיל 4-9

גורם משלם: 1 ביקור רגיל

מכון:

מכבי השלום- יגאל אלון 96 תל אביב. פקס: 03-7178291

1. יוזם ההפניה: גנת

2. תלונות: קושי במוטוריקה עדינה.

3. סיבת הפניה

1. סיבת הפנייה לריפוי בעיסוק: המלצת הגנת.

2. האם קיימים קשיים במשחק והעסקה עצמית?

לא קיימים קשיים במשחק והעסקה עצמית

מכון ריפוי בעיסוק

תלונות: ביקור חוזר מתאריך 24/04/2018

ביקור חוזר מתאריך 17/04/2018

ביקור חוזר מתאריך 13/04/2018

01/04/18 שבר שורש יד שמאל בנפילה. בוצע שחזור וגבס באיכילוב. נאמר לה שהעמדה גבולית לניתוח. אחר 10 ימים היתה בביקורת שם ולדבריה היתה התלבטות אם לנתח והומלץ ניתוח לבסוף.

תודה

